

Til *justitsministeren* (23/2 84) af:

Torben Lund (S):

»Vil ministeren oplyse, hvornår det ministerielle udvalg vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet påregner at have færdiggjort sit arbejde, samt om ministeren vil lade udvalget udarbejde en delbetænkning vedrørende særlige regler om forbud mod visse former for erhvervsudøvelse efter konkurs i de tilfælde, hvor konkurs- og selskabslovsreglerne er blevet misbrugt?«

Begrundelse

Det her stillede spørgsmål er i vidt omfang en gentagelse af spørgsmål nr. S 8 af 6. februar 1984. I den afgivne besvarelse har justitsministeren imidlertid undladt at besvare de her gentagne spørgsmål.

Svar (1/3 84):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Som det fremgår af svaret på spørgsmål nr. S 8 af 6. februar 1984, har udvalget vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet et meget omfattende kommissorium. Udvalgets hovedopgave er at overveje, om der gennem ændringer eller forenklinger i de strafferetlige eller processuelle regler kan tilvejebringes grundlag for en intensivering af retsvæsenets indsats over for den økonomiske kriminalitet, og spørgsmålet om at gennemføre særlige regler om næringsforbud er således ét blandt flere spørgsmål, som i den forbindelse må overvejes.

Det kan oplyses, at udvalget, der blev nedsat i april 1982, foreløbig har holdt en række møder og beskæftiget sig indgående med bl.a. bogføringsreglerne. Endvidere har udvalget indhentet forskellige oplysninger til brug ved udvalgets overvejelser om spørgsmålet om indførelse af regler om næringsforbud m.v. Udvalgets formand har i den forbindelse oplyst, at der tilbagesår et betydeligt arbejde for udvalget, og at det endnu er for tidligt at sige noget nærmere om, hvornår udvalget kan forventes at afslutte sine overvejelser.

Det kan naturligvis på et senere tidspunkt blive aktuelt at anmode udvalget om at afgive delbetænkning, men justitsministeriet har på nuværende tidspunkt ikke grundlag for at tage stilling hertil.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 81:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsmiljø. (Hviletid og fridøgn).
(Fremsat 22/2 84).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Taanquist (S):

Fra socialdemokratiets side må vi på det bestemteste afvise dette forslag, og det er der flere grunde til.

Ministeren ønsker en bemyndigelse til selvstændigt at kunne regulere hviletidsbestemmelserne for store dele af de offentligt ansatte. Det kunne vi måske – og jeg siger: måske – gå med til, hvis ministeren kunne påvise, at der var behov for det, men det er ikke sket. Lovforslagets bemærkninger er en lang række af udokumenterede påstande, og de eksempler, der er nævnt i bemærkningerne, som skulle begrunde et sådant indgreb, er en sammenblanding med en række andre forhold, som ikke har noget med hviletidsbestemmelserne at gøre. F.eks. blander ministeren i høj grad følgerne af en overenskomst-mæssig nedsættelse af arbejdstiden sammen med følgerne af arbejdsmiljøreglerne.

De gældende regler om hviletid og fridøgn, som de er udmøntet i arbejdsministerens bekendtgørelse af 15. august 1980 om hviletid og fridøgn, har vist sig at være fuldt ud tilstrækkelige, og der er med baggrund i denne bekendtgørelse indgået en lang række lokalaftaler, som har virket efter hensigten, og som ingen har fundet anledning til at kritisere. Jeg vil gøre opmærksom på, at ingen af disse lokalaftaler er blevet opsagt fra arbejdsgiverside, selv om der har været lejlighed til det.

Ministeren gør i bemærkningerne et stort nummer ud af den såkaldte løftestangeffekt. Det er klart, at heller ikke vi vil kunne acceptere, at arbejdsmiljøreglerne bliver brugt som løftestang ved kommende overenskomstforhandlinger, men hvornår er de blevet det? Ja, det må være op til arbejdsministeren at påvise, og det er ikke sket endnu.

Ser man specielt på personalet ved døgninstitutionerne, som er en af de grupper, ministeren er ude efter, så er det i hvert fald

[Taanquist]

ikke til at få øje på, hvor de har brugt hviletidsbestemmelserne som løftestang. Det kan i hvert fald ikke have været ved overenskomstfornyelsen i 1981, der som bekendt førte til en arbejdstidsnedgang på 15 timer om ugen og en lønnedgang på fra 10.000 kr. til 20.000 kr. om året for det enkelte medlem. Derved var man i øvrigt fra personalets side med til at finansiere halvdelen af de 900 nye arbejdspladser, der blev oprettet ved den lejlighed. Det er følgerne af denne arbejdstidsnedsættelse, ministeren nu bruger som argumentation imod hviletidsreglerne.

Jeg skal ikke påstå, at der ikke har været tilfælde, hvor hviletidsbestemmelserne har virket temmelig firkantede, og jeg skal heller ikke udelukke, at der måske er enkelte grupper, der har brugt hviletidsbestemmelserne på en uhensigtsmæssig måde. Men hvorfor tager ministeren så ikke fat på disse områder særskilt – det ville vi måske støtte – fremfor at søge en generel bemyndigelse, som oven i købet giver mulighed for at inddrage grupper, der slet ikke er nævnt i forslaget? Det er i øvrigt et af de områder, der vil blive ramt af ministerens nedskæring af sikkerhedsudannelserne.

Jeg synes, at ministeren siden sin tiltrædelse har vist komplet mangel på forståelse for menneskers ret til at udføre deres arbejde under rimelige vilkår, og at ministeren har vist total mangel på forståelse for arbejdsmiljøreglers betydning. Et godt arbejdsmiljø er en menneskeret. Arbejdsmiljøregler er til for at give mennesker tålelige vilkår at udføre deres arbejde under og for at sikre, at mennesker heller ikke på længere sigt nedslides af deres arbejde. Det er klart, at sådanne regler godt kan komme på tværs af, hvad arbejdsgivere ønsker.

Her er tale om områder, hvor vi under alle omstændigheder har nogle meget belastende arbejdsforhold på grund af bl.a. skiftende arbejdstider og et ofte meget krævende klientel. Vi taler om personale, der i vid udstrækning har med menneskers pasning og pleje at gøre, og hvis indsats over for disse mennesker er afhængig af, at det har rimelige arbejdsforhold. Derfor er der så meget større grund til ikke at forringe arbejdsmiljøet.

Det er mit indtryk, at efter mange år med stærk uro på disse arbejdspladser er der efterhånden kommet rimelige personalemæssige forhold på døgninstitutionerne, og at per-

sonalegrupperne anerkender dette. Så ville det da være særdeles uklogt nu at ødelægge det ved at gennemføre disse urimelige og helt unødvendige ændringer af arbejdsmiljøloven.

Houe (KF):

Da mit partis ordfører vedrørende dette lovforslag, hr. Bo Kristensen, ikke kan være til stede, skal jeg fremsætte følgende bemærkninger om forslag til lov om ændring af lov om arbejdsmiljø. (Hviletid og fridøgn).

Arbejdsministerens forslag om indsættelse af en ny paragraf, § 56 a, kan mit parti give sin tilslutning til. Da arbejdsmiljøloven blev vedtaget i 1975, blev det antaget, at undtagelsesreglerne var tilstrækkelige til, at alle rimelige hensyn kunne tilgodeses. Det blev ligeledes antaget, at bekendtgørelsen fra 1980 om hviletid og fridøgn ville skabe vide rammer for aftaler om fravigelser.

Som ministeren siger det i sin fremsættelse, er der dog konstateret behov for et mere fleksibelt reguleringssystem. Vi finder det særdeles tilfredsstillende, at ministeren har ladet foretage en kortlægning af, på hvilke private eller offentlige områder bestemmelserne har givet anledning til problemer. Vi finder det ligeledes tilfredsstillende, at der ved denne kortlægning ikke har vist sig problemer inden for det private område, hvori- mod der fra kommunal og statslig side var stor interesse for at få reguleret forskellige forhold.

I bemærkningerne til lovforslaget nævner ministeren de administrative vanskeligheder, der er på områder, hvor der er atypisk arbejdstilrettelæggelse, og fremhæver sygehuse og de sociale døgninstitutioner. Der er ingen tvivl om, at på disse områder er der opstået konflikter mellem det faglige og arbejdsmiljøloven. Bl.a. det forhold, at personalet ofte skifter, giver en dårlig patient- og klientbehandling. Det finder vi uheldigt og mener, at det er et resultat af reglerne om arbejdsmiljø.

Det konservative folkeparti er enig i ministerens generelle indvendinger mod hviletidsreglerne på disse områder, i parentes bemærket patient- og klientbehandlingen. De kan på ingen måde sammenlignes med andre offentlige døgnfunktioner, eksempelvis dem, der finder sted inden for post- og telegrafvæsenets område eller hos DSB. Det tror vi hel-

[Houe]

ler ikke at nogen af de faglige organisationer ønsker, og derfor må reglerne på disse områder heller ikke kunne give sig udslag i lønpres, men i stedet i en fleksibel arbejdstilrettelæggelse, hvor det faglige fortsat er prioriteret højt.

Lovforslaget er som arbejdsmiljøloven i øvrigt udformet som en rammelov, der skal udfyldes efterfølgende med regler. Vi i det konservative folkeparti finder det rigtigt, at arbejdsministeren i sin skriftlige fremsættelse så klart lægger vægt på, at arbejdsmarkedets parter skal inddrages i forhandlingerne om udformningen af de enkelte regler, som tilføjet har været.

Det konservative folkeparti kan medvirke til en hurtig udvalgsbehandling.

Hanne Severinsen (V):

Venstre hilser lovforslaget med tilfredshed. Loven har længe manglet en dispensationsadgang, og det har medført en masse urimeligheder.

Mens vi alle sammen kunne forstå, at lastbilchauffører, der skulle køre 24 timer ad gangen på vore landeveje, var noget af en sikkerhedsrisiko og vi måtte se at have noget lovgivning på området, så har det for mange knebet at forstå, at alt skolenævnarbejde, forældremøder og andet liv uden for den egentlige skoletid skulle slutte kl. 21; og der har været masser af andre områder, hvor der har været stor irritation. Der er også, vil jeg gerne understrege, irritation fra de ansattes side.

På skolerne, hvis vi tager dem som eksempel, er børn blevet snydt for udlandsrejser. Jeg kender et eksempel fra København, hvor en lærer alligevel rejste af sted, fordi han og hans elever havde glædet sig. Men han blev udstødt af sin forening, for sådan noget måtte man ikke. Og andre steder har man måttet opgive planlagte lejrskoleophold. Specielt rejser til Bornholm er blevet frygtelig besværlige, efter at 11 timers reglen er kommet.

Jeg vil da selv sige som lærer, at skulle man dog ikke have lov til på en ekskursion at blive træt og i det hele taget leve med i, hvad der foregår? Jeg kan huske, første gang jeg kom hjem fra en sådan ekskursion, hvor jeg havde været væk i en uge. Jeg sov 15 timer i træk, men jeg følte ikke, at jeg havde nogen problemer med arbejdsmiljøloven, og

jeg syntes heller ikke, at der var nogen, der skulle beskytte mig, for jeg syntes, at det var en del af den opgave at være lærer. Sådan tror jeg i virkeligheden de fleste har det.

Jeg vil sige til den socialdemokratiske ordfører, at selvfølgelig er det en menneskeret at have et godt arbejdsmiljø, men til gengæld er det også en menneskeret, at man ikke som ansat skal have andre til at blande sig i, hvordan man løser den opgave, man har. Jeg tror, at vi alle sammen kender horrible eksempler, og jeg tror også, at vi alle er enige om, at dette ikke kan have været lovens mening, og derfor er det fornuftigt med en generel dispensationsmulighed.

Noget af det, jeg også finder helt urimeligt, er inden for sygehussektoren, hvor man har brugt 11 timers reglen som løftestang for overenskomster, der har kostet samfundet millioner af kroner. Samtidig klager patienterne over, at de ser en ny læge hver dag, og at de yngre læger ikke lærer nok. De får simpelt hen ikke tid nok til at komme ind i arbejdets rutine.

Man har også hørt om plejehjem, hvor hviletidsbestemmelserne bliver brugt som undskyldning for at lægge de gamle i seng tidligt om aftenen, og på døgninstitutionerne har man måttet ansætte et hav af personale for at opfylde de stive fortolkninger af reglen.

Der er altså i høj grad brug for smidighed. Vores arbejdsmarked er i forvejen alt for stift, og arbejdsmiljøloven har yderligere forstærket stivheden. Vi må vænne os til, at arbejde ikke altid kan defineres i stive tidsintervaller. Den definition hører fortiden til. Meget af fremtidens arbejde skal løses under hensyn til opgavens karakter, og det vil sige, at man skal have mere travlt i nogle perioder og mindre i andre.

Vi kan altså i venstre tilslutte os det foreliggende lovforslag.

Tommy Dinesen (SF):

SF kan være enig med ministeren i, at der skal være en bedre klient- og patientbehandling her i landet. Det er vi meget enige i. Vi er også enige, når Dansk Arbejdsgiverforening i sin lille pjece om arbejdsmiljø bl.a. skriver:

»Et godt arbejdsmiljø er en afgørende forudsætning for, at både medarbejdere og virk-

[Tommy Dinesen]

somheden kan trives. Skal målet, at skabe sikre og sunde arbejdsforhold, nås, må arbejdsmiljøforholdene have en fremtrædende plads i bevidstheden hos alle, der beskæftiger sig med produktionen.«

Det kan man selvfølgelig sige, men det at være på en institution er også en del af produktionen. Det bliver sagt fra venstres side, at det har kostet et hav af personale. Ja men vi har jo 340.000 arbejdsløse. Var det så ikke rart, at der var nogle, der fik lidt arbejde? Jeg troede, det var det, man gik ind for de forskellige steder, men det er måske kun ved højtidelige lejligheder?

Selv Dansk Arbejdsgiverforening er betænkelig ved det forslag, der ligger her. Det giver den da udtryk for. LO er meget betænkelig ved det, og de skriver også, at dette ganske givet er første skridt på vejen. Hvor kommer vi hen næste gang? Der er da ingen tvivl om, at kan man få de offentligt ansatte til at sluge den her, uden at de protesterer, så er den god nok; så bliver det det private arbejdsmarked næste gang.

Jeg vil da sige som en af dem, der kommer fra det private arbejdsmarked, at jeg tit synes, at de offentlige medarbejdere er alt for flinke. Hvis man skal kunne give en ordentlig patientbehandling eller klientbehandling, så er det meget rart, at man er udsovet. Det kan ikke nytte noget, at man skal arbejde 55 eller 60 timer og oveni passe nogle børn, der er handicappede, eller hvad ved jeg. Men det er altså regeringens program, kan jeg forstå. Jo mindre man har sovet, jo længere man er på arbejde, desto mere udhvilet skal man tilsyneladende være, når man er der. Jeg fatter det ærligt talt ikke.

Hvad er meningen med lovforslaget? Ja, det må jo være en rest af det, regeringen i sin tid lovede, da man skulle skære ned, nemlig en krone-for-krone-besparelse. Her ligger altså 50 mill. kr. Hvad er der sket for de forskellige berørte fagforeninger? Socialpædagogisk Landsforening har f.eks. betalt 10.000–20.000 kr. om året pr. medlem. Det er den løn nedgang, de har haft, fordi de er gået ned fra 55 timer til 40 timer. Man har fået 900 mænd eller kvinder i arbejde, og det synes jeg er udmærket, ellers skulle vi bare have betalt dem over en anden kasse. Jeg vil godt spørge arbejdsministeren, om hun har afsat 50 mill. kr., eller hvad det nu er, til dem, der nu bliver arbejdsløse, dem, der er

det ene sted og ryger over under arbejdsministeriets store kasse.

Det er det samme med DKA, altså Dansk Kommunal Arbejderforbund. Der er 70.000 mennesker, der kan blive berørt af det her. Der er også Yngre Læger. Fælles for dem alle er, at de har prøvet på at få at vide: hvor er det, den er gal? Intet kan de få at vide, og man føler, at både Amtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening bruger ministeren til at slå dem i hovedet, for det må ikke bruges som en løftestang. Ministeren har utallige breve – hvis ellers ministeren læser den korrespondance, der går frem og tilbage, og det tror jeg da naturligvis – hvor der står, at man da ikke vil have ødelagt arbejdsmiljøloven ved at bruge den som en løftestang i forbindelse med lønningerne. Det, det drejer sig om for de forskellige, har været at få flere i arbejde og at få nogle bedre arbejdsforhold.

Jeg synes også, det er for dårligt, at ministeren på den måde går ind i nogle overenskomster, der er vedtaget. Der er lige indgået en overenskomst, som er underskrevet, og som gælder til 1985, for f.eks. Yngre Læger. Der er ikke blevet sagt noget, dengang man forhandlede. Det er altså nu, det skal bruges.

Det bliver da spændende at se, hvordan man inden for de offentligt ansattes fagforeninger vil tage det her. Jeg håber ikke, det kommer til at gå stille af. Vi vil i hvert fald ikke være med til at fremme lovforslaget.

Lone Dybkjær (RV):

Det radikale venstre kan ikke give tilslutning til lovforslaget, sådan som det ligger her, for vi kan ikke give tilslutning til en generel dispensation, således som arbejdsministeren anmoder om. Det radikale venstre vil derimod gerne gå ind i nogle konkrete områder og på basis heraf vurdere, hvad der kan gøres.

Selv om ministeren har peget på nogle konkrete områder, er argumentationen dårlig. For det første, fordi der ikke står så forfærdelig meget konkret. Der står nok i runde vendinger noget om, at det ikke går særlig godt, men der står ikke ret meget konkret om, hvorfor det er dårligt. For det andet, fordi der slet ikke er nogen klarlæggelse af, hvor der er tale om arbejdsmiljøreglerne, og hvor der er tale om overenskomsterne.

[Lone Dybkjær]

Når det er sagt, vil jeg også godt sige, at vi er enige i, at der er nogle problemer på hospitaler, på sociale døgninstitutioner og i visse tilfælde også på skoleområdet – her tænker jeg navnlig på lejrskolerne – hvor arbejdsmiljøloven i kombination med overenskomsterne har ført til, at det går ud over patienter og klienter og elever. Derfor er der ting, der skal laves om.

Det er ikke vores hensigt, sådan som det har været nævnt i debatten, at man ikke skal have en målsætning om, at der skal være en 40 timers arbejdsuge og den slags ting, men det skal være under nogle andre og mere rimelige arbejdsvilkår end i dag – både for dem, der er i arbejde, og for dem, der er underlagt dem, der er i arbejde, altså patienter, klienter og elever.

Her vil jeg godt sige til den socialdemokratiske ordfører, at jeg synes alligevel, det er fantastisk, at den socialdemokratiske ordfører kan sige, at der ikke har været nogen anledning til at kritisere nogen ting. Det er altså fuldstændig at lukke øjnene for den kritik, der rent faktisk har været. Men endnu mere fantastisk forekommer det mig, at den socialdemokratiske ordfører kan sige, at man ikke har brugt arbejdsmiljøreglerne som løftestang i forbindelse med overenskomsterne. Jeg synes til gengæld, det er rart at høre, at det ville socialdemokratiet naturligvis ikke have accepteret, hvis det var tilfældet. Hvad i himlens navn foregår der i den socialdemokratiske gruppe, når man kan sige den slags ting? Naturligvis er disse regler brugt i forbindelse med overenskomsterne. Hvis man har et magtmiddel, bruges det naturligvis i forbindelse med overenskomsterne. Det er det, man for så vidt har både overenskomster og fagforeninger til. Lad os dog ikke lukke øjnene for det. Det er en underlig hul tale. Spørgsmålet er bare, om den ene gruppe har fået for stort et magtmiddel.

Min konklusion er altså, at vi kan ikke give en generel dispensation, men vi vil gerne se på nogle konkrete områder, når der er tilstrækkelig dokumentation, og når vi klart kan se, hvor der rent faktisk er tale om arbejdsmiljøreglerne, og hvor der er tale om overenskomsterne, og hvordan de rent faktisk kommer til at spille sammen inden for de områder, vi kommer til at se på. Det skulle trods alt ikke føre til, at der endnu en gang blev skabt en løftestang.

Dohrmann (FP):

Der er allerede nævnt flere situationer, hvoraf det er fremgået, at de nuværende hviletidsbestemmelser virker helt afsindige. Jeg mener, at hele ordningen faktisk er forrykt, den burde aldrig have været gennemført. Vi har set, hvordan socialpædagoger og skolelærere m.fl. er de første til at slå til lyd for, at det er noget, man endelig skal bevare. De samme personer har ikke undslået sig for, selv om de har måttet afbryde et møde i en forældrekræds eller andre steder, bagefter at gå ned og undervise på en aftenskole, hvor de fik ekstrabetaling for det.

Derfor kan jeg give min fulde tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

VS kan kun se dette lovforslag som noget, der ligger i direkte forlængelse af det, vi talte om den anden dag, nemlig arbejdstidssmidiggørelse og fleksibilitet. En fleksibilitet, der nu er gået så vidt, at lønarbejderne i fleksibilitetsens hellige navn skal kunne arbejde stort set hele døgnet rundt uden hviletid. Som det siges lige ud i bemærkningerne: »Såfremt bemyndigelsen udnyttes fuldt ud af arbejdsministeren . . . vil dette indebære, at den pågældende gruppe ikke længere er omfattet af reglerne om hviletid og fridøgn.«

En af de grupper, der nævnes, er lægerne. Det siges i bemærkningerne, at man har kunnet konstatere betydelige administrative vanskeligheder som følge af den atypiske arbejdstilrettelæggelse på især sygehusene og døgninstitutionerne. Men hvad er det for nogle administrative besværligheder og vanskeligheder? Det er klart, at til at begynde med kan det have været besværligt at arbejde med et andet arbejdstidsregelkompleks end det, man er vant til. Men der kan da højst have været tale om overgangsproblemer. Efter min mening er hele argumentationen om lægerne en nedskæringsargumentation. Der sker stadig en stor eksport af danske læger til Sverige, og der er 400 arbejdsløse læger i øjeblikket, så der er nok læger at forbruge af i vagttilrettelæggelsen. Hvis der for gjorde Amtsrådsforeningen så eksempelvis i 1983 ikke tilløb til at opsiges den arbejdsmiljøaftale, der var indgået mellem Yngre Læger og Amtsrådsforeningen i 1981, og som nu er uopsige-

[Elisabeth Bruun Olesen]

lig frem til overenskomstforhandlingerne i 1985?

Bemærkningerne om den forringede lægeuddannelse er en omgang hykleri af værste format. Amdrårdsforeningen har faktisk pure nægtet at indgå en uddannelsesaftale med Yngre Læger, og det er udelukkende det faktum, der bevirker, at sygehusuddannelsen af yngre læger roder hulter til bulter i øjeblikket. Lægernes arbejdstid blev ganske rigtigt i 1981 nedsat fra 60-70 timer til 40 timer. Det bevirkede selvfølgelig, at der blev ansat flere læger. Det skulle der også.

Nu talte fru Hanne Severinsen så smukt om, at det var farligt at have trætte lastbilchauffører kørende rundt på landevejene. For mig er det endnu mere farligt at have en overtræt læge eller kirurg til at operere i mig, uden at han har haft tilstrækkelig hvile. Det synes jeg faktisk er et problem, der er mindst lige så stort.

Også socialpædagoger ansat på døgninstitutioner skal efter lovændringen undtages fra hviletidsbestemmelserne, og igen er det en lang række løse påstande, der danner baggrund for lovforslaget. Også her er det rigtigt, at der er blevet ansat 900 nye socialpædagoger på døgninstitutionsområdet, men ikke på grund af hviletidsbestemmelserne. Det skyldes alene det forhold, at Socialpædagogernes Landsforbund og Amdrårdsforeningen ved overenskomstforhandlingerne i 1981 nedsatte arbejdstiden fra 55 timer til 40 timer om ugen. Nedsættelsen af arbejdstiden medførte for de berørte pædagoger, som det er blevet sagt, en lønnedgang på 10.000-20.000 kr. om året. Hvad det har med en løftestang at gøre, sådan som der tales om i bemærkningerne, det er altså uforståeligt for mig.

I øvrigt må det da i dette tilfælde være interessant for en regering, der sætter evnen til at spare så højt, at de 900 nye arbejdspladser, der blev skabt, ikke forøgede det offentliges udgifter, idet hver arbejdsplads kostede ca. 90.000 kr., svarende til den daværende understøttelse.

Amdrårdsforeningen har næret en frygt, siges der, for, at Socialpædagogernes Landsforbund ikke vil indgå aftaler i henhold til bekendtgørelsen om hviletid og fridøgn, men det er helt ubegrundet. SL har tiltrådt en af Amdrårdsforeningen forfattet aftale og har tegnet over 200 lokalaftaler. Man har endvidere anmodet Amdrårdsforeningen om et mø-

de for at diskutere, hvad det er for nogle pædagogiske eller behandlingsmæssige problemer, der er tale om. Men til trods for at man har henvendt sig flere gange, har man aldrig modtaget svar fra Amdrårdsforeningen. I virkeligheden er jeg såmænd personlig inderst inde ved at synes, at SL har vist en forhandlingsvilje, der næsten har været for stor, men Amdrårdsforeningen har overhovedet ikke reageret.

Hvad angår bemærkningerne om acceptabel klientbehandling eller ej, så er det igen helt udokumenteret, når det påstås, at hviletidsregler er dårlige og forhindrer kontinuiteten i pasningen af børnene. Her er det igen klart, at en nedsættelse af arbejdstiden har betydet flere voksenkontakter, men en nedsættelse af hviletiden løser jo ikke i sig selv det problem. En fjernelse af hviletiden vil blot samle den ansattes ugentlige arbejdstid til nogle færre døgn, 2 velsagtens. Så skal børnene og de unge blot have andre voksenkontakter de øvrige 5 døgn, og resultatet bliver da det samme over en 14 dages periode. Det eneste, der kan hjælpe reelt til at få færre voksenkontakter, er, at arbejdstiden bliver forlænget. Er det det, der er meningen? Eller - og det vil jeg også godt spørge arbejdsministeren om - er planen dybest set, at socialpædagogerne skal arbejde på delt tjeneste, således at pædagogerne møder kl. 7.00, får børnene hen i skole, går hjem kl. 10.00 og så kommer igen eksempelvis kl. 15.00, når børnene er gået fra skole, på de institutioner, hvor den type delt tjeneste er mulig inden for socialpædagogernes område?

Endelig udmærker forslaget sig ved overhovedet ikke at bekymre sig om pædagogernes arbejdsmiljø i tilfælde af, at hviletidsbestemmelserne totalt bliver fjernet eller bare forringet. Arbejdsmiljøfondets undersøgelser har vist, at de atypiske arbejdstider har en række meget, meget store negative følger for medarbejderne. Familielivet påvirkes, den daglige samværstid nedsættes 20-30 pct. for medarbejderne, der er børnepasningsproblemer, der er problemer med samfundsaktiviteter osv. osv.

Til sidst vil jeg om lægerne blot sige - jeg kan ikke nå at sige andet - at det er for mig uforståeligt, at en regering, der i sin egen selvforståelse tænker og handler decentralt og regelforenklende, vil ønske at gribe ind i

[Elisabeth Bruun Olesen]

et område, som allerede ved lokale aftaler har løst disse problemer.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg kan tilsi­kre arbejdsministeren mit partis tilslutning til lovforslaget om ændring af lov om arbejdsmiljø. Mit parti er enig i betydningen af et godt arbejdsmiljø, men inden for skoleområdet – lejrskoleophold f.eks. – inden for sygehusområdet og inden for døgninstitutionsområdet har der manglet en vis fleksibilitet. Det vil være vigtigt at få etableret denne nødvendige fleksibilitet. Derfor vil mit parti gerne medvirke til en hurtig udvalgsbehandling af dette lovforslag.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg vil da også gerne starte med at sige, at naturligvis skal vi have et godt arbejdsmiljø, ingen tvivl om det. Men det er også vigtigt, som det fremgår af lovforslaget, og som også flere af ordførerne har været inde på, at den bekendtgørelse, som kom i 1980, udbygges. Den er ikke tilstrækkelig fleksibel eller smidig nok til at kunne klare de problemer, som vi har set er opstået.

En række af ordførerne – bl.a. hr. Houe, fru Hanne Severinsen og fru Lone Dybkjær – har været inde på en række konkrete eksempler inden for døgninstitutionsområdet, sygehussektoren og skolesektoren, hvor der har været problemer, og hvor man klart har kunnet se, at tingene faktisk ikke kører godt nok. Her er det så, man kan sige: ja men hvad er så et godt arbejdsmiljø? Ja, det er selvfølgelig væsentligt for den, der er ansat et sted, at vedkommende har et godt arbejdsmiljø, og at vedkommende har hviletidsbestemmelser. Men det væsentlige, når man ser på de problemer, der er opstået her, er jo, at i og med at man har fået en oppustning, kan jeg kalde det, på en lang række områder inden for den offentlige sektor, har man fået mere og mere personale, det er blevet dyrere og dyrere, men man har ikke fået en tilsvarende forbedring af serviceniveauet. Faktisk kan man sige, at serviceniveauet er gået ned.

Det, man altså oplever i dag, er, at patienter, der bliver indlagt på hospitaler, simpelt hen næsten ikke kan finde ud af, hvad det er for en læge de har, for de ser en ny person hele tiden.

Vi ser eksempler på fra døgninstitutionerne, bl.a. med psykotiske børn, som har behov for en eller anden tryghed, at ét menneske putter dem i seng om aftenen, og et andet menneske tager dem op om morgenen. Det vil sige, at det, vi faktisk er nået frem til, er noget, der er dyrere, samtidig med at det er dårligere. Det går ud over klienter og børn, eller det går ud over patienter. Der har været nævnt eksempler med skolenævn og lejrskoler osv., hvor det for både børnene og forældrene og sikkert også for mange af lærerne virker meget usmidigt og meget uforståeligt, at det skal være sådan.

Det, jeg vil med dette lovforslag, er at give mulighed for at få en større smidighed og en større fleksibilitet. Det er ikke tanken, at man skal afskaffe hviletidsbestemmelser. Selvfølgelig skal vi have hviletidsbestemmelser. Vi skal bare have nogle hviletidsbestemmelser, der har et sådant indhold, at man på den ene side forhindrer det, vi kalder for løftestangeffekten – at man bruger arbejdsmiljølovens hviletidsbestemmelser til at få noget ud af det økonomisk eller personale­mæssigt i nogle overenskomster – og på den anden side sikrer, at de ansatte har en fornuftig hviletid, samtidig med at de også sikrer, at hvad enten det drejer sig om klienter, patienter eller børn, har disse nogle ordentlige og nogle fornuftige vilkår at fungere under.

Jeg har meget svært ved at forstå de betragtninger, som hr. Tommy Dinesen og fru Elisabeth Bruun Olesen kom med om sammenhængen med ledigheden. Det drejer sig om arbejdsmiljø, det drejer sig ikke om at bekæmpe arbejdsløsheden. Man fremførte en række eksempler på, at i virkeligheden burde man ansætte langt flere inden for den offentlige sektor, for jo flere pædagoger eller læger, eller hvad det nu var, der blev, jo mindre blev ledigheden, og så ville det altså også blive endnu bedre for børnene. I virkeligheden ville de blive endnu mere forvirrede, hvis de skulle møde 3, 4, 5 pædagoger i løbet af en dag, fordi de alle sammen skal være ansat dér. Børnene skal have noget ro omkring sig.

Fru Lone Dybkjær sagde, at hun havde svært ved at forstå, hvad der var arbejdsmiljølovens virkninger, og hvad der var aftalestof. Det tror jeg egentlig er et meget relevant spørgsmål, for det tror jeg faktisk der er

[Arbejdsministeren]

mange der har svært ved at forstå. Altså hvor er det, løftestangeffekten ligger? Er det arbejdsmiljølovens hviletidsbestemmelser, der er det onde, eller er det de aftaler, som er indgået med henvisning til arbejdsmiljølovens bestemmelser? Jeg vil sige, at det, vi har villet med dette lovforslag, er i hvert fald at sikre, at man i fremtiden ikke kan bruge arbejdsmiljølovens hviletidsbestemmelser som en løftestang, og at klargøre ansvaret.

Når dette lovforslag bliver vedtaget, skal der jo udfærdiges bekendtgørelser, hvor man fastsætter regler for, hvordan hviletiden skal være på forskellige områder. Det drejer sig om sygehusektoren og døgninstitutionsektoren og skolesektoren. Men det vil ikke, som hr. Tommy Dinesen og fru Elisabeth Bruun Olsen antydede, gribe ind i de overenskomster, der er gældende i øjeblikket. Det, man kan gøre, er at hindre, at nogle problemer opstår i fremtiden.

Fru Lone Dybkjær sagde videre, at hun ikke kunne give tilslutning til en generel befyndelse, men at hun godt ville gå ind i en diskussion om de konkrete områder. De områder, fru Lone Dybkjær derefter nævnte, er sådan set de områder, hvor vi er bekendt med at der er problemer, for vi ved stort set, at inden for den private sektor går det faktisk udmærket, dér har vi ikke de problemer, som vi har inden for områder af den offentlige sektor. Spørgsmålet er så, om vi under udvalgsarbejdet kan finde frem til en model, så vi får løst de problemer, som vi synes er mest presserende.

Når jeg har valgt den formulering i lovforslaget, at arbejdsministeren helt eller delvis kan fravige bestemmelserne, var det ikke ud fra et ønske om, at det skulle man gøre på alle områder. Sådan forestiller jeg mig altså ikke, at den bemyndigelse skal anvendes. Det var for at gøre det så fleksibelt som muligt og ikke tage ind i en lovtekst direkte de persongrupper, som man i øjeblikket føler at der er særlige problemer med. Vi kan komme i den situation, at vi om 1, 2, 3, 4, 5 år finder ud af, at der er andre grupper, der er problemer med, end dem, vi kender mest til i øjeblikket. Det var begrundelsen for, at lovforslaget fik den formulering, det fik.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi tager en drøftelse i arbejdsmarkedsudvalget i forbindelse med udvalgsbehandlingen om, hvordan vi får løst de problemer, som mange af os erkender

at der skal gøres noget ved, og som jeg er glad for at man vil være med til at finde en løsning på.

Tommy Dinesen (SF):

Fra ministerens side blev der ikke sagt noget om, hvor problemerne er. Der er sagt noget fra de forskellige ordførere om, at der er lidt på sygehusområdet, og der er lidt forskellige andre steder. Der er lidt med nogle læger, var hr. Dohrmann også inde på. Men det, dette forslag reelt drejer sig om, er den løftestang, som ministeren er så bange for, når hun skal forhandle overenskomst næste gang. Det er jo den, ministeren godt vil stå for enden af. Ministeren vil godt have den »løftestang« over for de forskellige fagforeninger, at hun til den tid kan sige: hvis ikke I holder jer på 2 pct. eller 0,2 pct., eller hvor man kommer henad, så går det ud over arbejdsmiljøloven, så går vi hen og klasker jer dér. Det er jo det, det drejer sig om.

Fra de forskellige organisationer eller fagforeninger er der stillet nogle spørgsmål til ministeren om, hvor det er den er gal, og i de breve, jeg har set, siges der alle steder, at der er ikke nogen problemer på nogen institutioner mere. Det var der selvfølgelig i starten, for det er noget nyt, man kører ind. I dag er der ikke nogen steder nogen problemer.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Jeg vil sige til arbejdsministeren, at nu er livet jo ikke sådan kasseinddelt, at man har en lille kasse, den snakker man om den ene dag, den næste dag snakker man om den næste kasse, og de kasser har ikke en indbyrdes sammenhæng.

Jeg sagde, at det var blevet sagt, at hviletidsbestemmelserne gav 900 socialpædagogiske job. Jeg sagde videre, at det gjorde de ikke. Det skyldtes det faktum, at arbejdstiden blev sat ned fra 55 til 40 timer ved overenskomstforhandlingerne i 1981, og det kostede rent faktisk ikke samfundet noget, for så sparede man arbejdsløshedsunderstøttelsen til de arbejdsløse socialpædagoger.

Jeg vil godt nævne noget, vi ikke har snakket så meget om. Hvis der er ganske utilstrækkelige hviletidsbestemmelser, så vil alt andet lige den måde, klientelet på de tunge institutioner bliver behandlet på, også bli-

[Elisabeth Bruun Olesen]

ve ganske utilstrækkelig og dårlig. Før nævnte jeg eksemplet med en kirurg, som jeg ikke havde lyst til skulle skære i mig, hvis han ikke havde haft tilstrækkelig hviletid, men jeg tror da heller ikke, at klienterne har lyst til at have personale, der har en ganske utilstrækkelig hviletidsbestemmelse, og hvor det pædagogiske indhold derfor bliver meget, meget dårligere.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg synes, det er lidt synd for hr. Tommy Dinesen, når hr. Tommy Dinesen kan gå herop og sige, at jeg ikke har sagt, hvor problemet er. Hvis hr. Tommy Dinesen havde læst lovforslaget og bemærkningerne til lovforslaget og fremsættelsestalen, så ville han klart kunne se, hvor jeg mener at problemet er.

Det er altså ikke mig, der skal ud og forhandle overenskomster på et tidspunkt. De problemer, der er omtalt i bemærkningerne til lovforslaget, er jo problemer, som er blevet klarlagt efter indgående drøftelser med indenrigsministeren, med undervisningsministeren og med socialministeren samt i et udvalg bestående af embedsmænd fra en række ministerier, herunder de tre ministerier, fordi det netop er inden for deres ressortområder, der er de store problemer.

Hvor er det galt? Ja men det har jeg sådan set sagt. Det er galt inden for sygehussektoren, det er galt inden for døgninstitutionsområdet, og det er galt inde for skolesektoren.

Jeg vil gerne sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, at der er jo ingen, der ønsker, at man skal opereres af en kirurg, som ikke har sovet i 14 dage, og jeg tror faktisk heller ikke, det var det, fru Hanne Severinsen antydede, da hun talte om, hvordan hun havde oplevet som lærer engang at komme dødrøt hjem. Det er jo ikke det, vi ønsker. Det, jeg sagde før, var, at meningen er ikke, at man skal afskaffe hviletidsreglerne. Meningen er, at man skal give mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af hviletiden, således at der kan blive ordentlig hviletid for de ansatte – hvad enten de er kirurger eller er ansat i børneinstitutioner eller er lærere – samtidig med at vi sikrer, at klienter og patienter og børn, som kommer ind og får kontakt med disse personer, også får nogle vilkår, som er an-

stændige, og som giver den bedst mulige trivsel.

Hanne Severinsen (V):

Fru Elisabeth Bruun Olesen nævnte meget rigtigt, at livet ikke er så kassedelt, og at man ikke på den måde kan dele tingene op, men det er jo netop det, hviletidsreglerne mange gang har været brugt til. Jeg vil egentlig vove at påstå, at mange gange har arbejdsmiljøloven også været brugt i modstrid med den enkelte ansattes interesse. Det er f.eks. ikke særlig morsomt at være lærer og skulle stå i den situation, at man er med til at forhindre, at en klasse kan komme til Bornholm eller andre steder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 66:

Forslag til lov om ændring af patentloven.
(Fremsat 16/2 84).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Kelm-Hansen (S):

Da vi havde patentloven til første behandling i slutningen af november måned, sagde jeg, at det desværre havde udviklet sig derhen, at det var ved at blive en hel føljeton. Jeg skal derfor ikke føje noget nyt kapitel til føljetonen denne gang, men bare henvise til, hvad jeg sagde ved førstebehandlingen i november måned – måske dog med den enkelte fodnote, at den lille forbedring, som er kommet ind i ministerens forslag, kan vi i den